

NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Novice izhajajo v Ljubljani vsak teden dvakrat, namreč v sredo in saboto.

Odgovorni vrednik Dr. Janez Bleiweis.

Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., scer 3 fl., za pol leta 2 fl. po pošti, scer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XI.

V sredo 22. junia 1853.

List 50.

Vinorejci ne bojte se!

V 33. listu štajarskega kmetijsk. časnika „Wochenblatt“ tolaži gosp. dr. Bill, profesor na Ivanjevišču v Gradcu, vinorejce štajarske: da tisti bradovičasti plesnivec, ki se letos prikazuje na tertjem perju, ni grojzdana boleznin tiste baže, ktera ene leta že tolikšno škodo dela na Laškem, Francoskem itd.

Z veseljem prestavimo gosp. Billov spis v naš list, da ga tudi vinorejci na slovenskem štajarju zvejo, pa tudi vinoredniki na Dolenskem, Vipavskem, Goriškem in Istrianskem, ker popis tertne boleznin, ki smo ga v dopisu iz št. Kociana na Dolenskem v 48. listu „Novic“ brali, se močno vjema s popisom gosp. prof. Bill-a. Naj bi se gosp. profesor ne motil, da bi obvarovani ostali naši nogradi nove uime!

Omenjeni spis pa se v tolažbo vinorejcom takole glasi:

„Ene tedne sem se prikazuje v več krajih štajarskega na tertjem perju neka napaka, ktere se ljudje bojé, da bi ne bila tisti hudi grojzdnin boleznin podobna, ki je v nekterih deželah že veliko škodo napravila, ali da bi bila tista huda boleznin sama.“

„Na zgornji plati perja se vidijo mehurčaste spuhline, manjši ali večji, tamnozelene, pozneje pa vmazane rudečkasto-rujave barve. Na spodnji plati listja pa se vidi v globinicalh tehspuhlin (bläsiger Aufreibungen) kosmat plesnivec bele, rumene ali rožno-rudeče farbe“ *).

„Jez sim pravo tertjo boleznin, pa tudi ravno popisano napako, ki se je letos v naših nogradih prikazala, večkrat priložnost imel viditi, zato zamorem prav za gotovo povedati, da ta naša napaka na tertjem listju nima celó nobene podobe s pravo grojzdnin bolezninjo. Tudi ni ta napaka nič novega, ampak že davnej znana reč, ktera se je po zagotovu verjetnih mož že tudi na štajarskem večkrat prikazala. Perje se spači po nekih posebnih sila sila majčkinih nitkastih gobicah (Fadenpilz), ktere se v podobi kosmatega plesnivca pokažejo, ki se po nemškem „Rostflocke des Weinstockes“, latinsko „Phyllerium Vitis“ po Rabenhorstu, po dr. Korda-tu pa „Erineum Vitis“ imenuje. (Ali so ti gobici vinorejci na štajarskem že slovensko ime dali, bi radi zvedili; če bi „Rostflocke“ predstavili v slovenski jezik, bi morebiti smeli reči: „kosmata rija“. Vred.) Enako se spači listje tudi

*) Naš gosp. dopisnik iz Dolenskega v omenjenem dopisu močno enako ti prikazek takole popisuje: »Skoraj vsaka terta ima čudno grampasto in kakor garjevo, bradovičasto listje od zunej, od znotrej pa belo in plesnjevo.«

Vred.

na hrastih, lipah, bukvah, brezah, topolih, javorih in mnogoterih sadnih drevesih“.

„Ni dvomiti, da vzrok te listne boleznin je letošnje nenavadno vreme“.

„Ker pa ta boleznin posebno prvo, spodnje listje napada, pozneje izraženo zgornje perje pa navadno zdravo ostane, in ker se ta boleznin edino le na listji, nikdar pa na cvetji ali grozdih tertne ne prikaže, se menda zavoljo nje za vinski pridelk ni nič bati“.

Tako gosp. Bill. Gosp. dr. Hlubek še pristavi, da 11. in 12. dan tega mesca okoli Marburga in Lipnice nograde ogledovaje je le samo na posebno starih tertah listje, pa tudi stebela s plesnivcem prevlečene vidil in grojzdiče tam pa tam rujavkasto, pa tudi belkasto. Tudi on poterdi, da letošnje vreme je tega krivo, po katerem seni čuditi, da se bradovičovje in plesnivec nareja. Gosp. Hlubek obljubi, začetek te napake iz vremenskih vzrokov o drugi priložnosti očividno razjasniti.

Vinske tertne boleznin *)

Spisal J. Zalokar.

Sim v zadnjem pismu povedal, kaj da sim o boleznin tertja zapazil in upam, da sim na pravem sledu, vzrok ne le tertje, ampak tudi krompirjeve boleznin spoznali, ker se mi zdi, da obé boleznin ste le ena in ravno tista.

Ko zdaj od te tolikanj važne reči še dalje, kar sim skusil, govorim, želim s tem misli in paznost tudi pri družih bolj umnih kmetovavcih obuditi, da bi se po mnogih skušnjah še bolj skazalo: če je moje ne še dosti dognano mnenje resnično ali ne, in da bi se, če je moč, že zdaj, preden boleznin dalje gre in smert pripelje, pomagalo in letina ohranila.

Pravi vzrok te uime najti ali spoznati je gotovo prva in nar. potrebniji reč, brez ktere smo vedno v tami, in pravih zdravil najti nismo v stanu. Če pa pravi vzrok najdemo, se bodo tudi prave zdravila kmalo najdle. Doslej se nihče pravega vzroka skazal ni, da si je bilo od te boleznin že veliko govorenega in pisanega, in so mnogi mnoge vzroke v gibalih.

Nekteri so namreč o krompirjevi boleznin rekli, da majhni, nevidljivi červiči v zemlji ali pa na stebelu to delajo; drugi so zrak dolžili. Pa da bi červiči bili, ni še nobeden popolnoma skazal, in če bi tudi bili, bi, mislim, oni prvi in pravi vzrok ne bili, ampak bolj na stopo k družega, pravega vzroka

*) Ravno ko je bil sostavek: »Vinorejci ne bojte se!« natisnjen, nam doide pričujoči, kterega smo dali berž v natis, ker reč je važna, in potreba je, da jo djanski vinorejci od vsih strani preiskujejo.

Vred.